

hogy úgy mondjam monoton rajzokat mutat, s színe is oly keveset mondó, hogy egyes ipari czélokra (nevezetesen asztalos, esztergályos munkákra) való alkalmazását ez is hátráltatja. Igaz ugyan, hogy a páczólo anyagokat, festékeket könnyen felveszi, de nem tartja meg állandóan. Az idei aradi kiállításon a vasuti társaság különböző színfokozatu, világos sárgától mahagoni színig játszó bükkfatáblákat mutatott be, mely különböző színeket azon egyszerű eljárással állították elő, hogy az illető folyadékkal bevont bükkfát alkálissal dörzsölték be. Ezen eljárás azonban még fejlesztésre vár.

Az erdészet az aradi kiállításon.

Közlő: Marosi Ferencz m. k. erdőmester.

Ez évi augusztus hó 2-án nyílt meg s október 15-én záródott be az Arad szab. kir. város és Arad vármegye védnöksége alatt Aradon rendezett „Alföldi és délmagyarországi általános kiállítás“, mely az aradi és temesvári iparkamarák területét, tehát Arad, Temesvár és Versecz városokat és Arad-, Békés-, Csanád-, Hunyad-, Krassó-Szörény-, Temes és Torontál vármegyéket ölelte fel.

E kiállítás általános vélemény szerint az utóbbi időkben rendezett vidéki kiállítások egyik legsikerültebbje volt.

Nem szándékom e helyt e kiállítást egész terjedelmében ismertetni, csupán szakunknak a III-ik csoportba beosztott kiállításáról kívánok rövid tudósítást közölni.

Az erdészeti kiállítás itt is, mint 1885-ben Budapesten, külön pavillonban, egészen önállóan és szakszerűen volt rendezve, a mi tudomásom szerint más vidéki kiállításokon nem egészen úgy történt.

Költségkiméleésből eredetileg itt is a gazdasági csarnokban akarták az erdészeti tárgyakat elhelyezni, később azonban, midőn a nagyméltóságú földművelésügyi m. kir. ministerium felhatalmazást adott a lippai főerdőhivatalnak arra, hogy az erdészeti pavillon építésére szükséges tölgy-épületi fát a csálai erdőgondnokságból, a tulajdonjog fenntartása mellett ingyen szolgáltatassa ki az erdőből, a végrehajtó bizottság mégis czélszerűbbnek találta külön pavillont építeni, a mi mindenesetre helyes dolog volt, mert így Dél-Magyarország erdőterményei önállóan és kellő áttekintés mellett voltak bemutatathatók.

A pavillon alaprajzban keresztalakot mutatott, melynek mind a négy szára egyenlő. Belső területe ily módon a központból kiinduló négy egyenlő nagyságú fülkét képezett. A falak hántatlan gömbölyű tölgyfából voltak építve. A csinos pavillon, középen karesu tornyával kellemes benyomást tett a szemlélőre s bár távolabb feküdt a központtól, oda vonzott mindenkit s tetszett is mindenkinek.

A pavillon belső berendezését Schwób Sándor csálai m. kir. főerdész végezte gonddal és izléssel.

Legtöbb helyet a kollektív kiállítások foglaltak el, melyek között első helyen a lippai m. kir. főerdőhivatal, a lugosi erdőigazgatóság és az orsovai erdőhivatal kollektív kiállításai említhetők fel. Általában, mint az „Arad és Vidéke“ megjegyzi, az állami erdők kiállítása domináló volt, mint a hogy kell is, hogy domináló legyen oly vidéken, mely erdőkben annyira gazdag.

Sorba véve az egyes kiállítókat, mindjárt a bejáratnál szemközt fekvő fülkében találtuk a lippai m. kir. főerdőhivatal kiállítását, a falon egy tölgyfa-keretbe foglalt csinos átnézeti térképpel, melyen a főerdőhivatal által kezelt erdők megyék és erdőgondnokságoként voltak elötüntetve s a

melyen lehetőségig az is jelezve volt, hogy az erdőtörvény életbeléptetése óta hol foganatosítottak mesterséges erdősitések. A térkép alatt levő asztalon „A lippai m. kir. főerdőhivatal kerületéhez tartozó erdők gazdasági viszonyainak leírása“ és a csálai m. kir. erdőgondnokság rendszeres gazdasági üzemterve és átnézeti térképei voltak megtekintésre kitéve.

Szembeötlöttek ezek mellett a szép fényezett és természetes színnel bíró tölgy-, kőris-, szil- és nyárfadeszkák, melyeket különösen az asztalosok részesítettek kiváló figyelemben. A fülke két szegletét az uradalomban előforduló fák és nevezetesebb cserjék gyűjteménye foglalta el, melynek minden darabja egy-egy 20 *cm* hosszúságu negyedrészes hasábból állott, egyik oldalán fényezve, másikon természetes színben gyalulva. Az átnézeti térképtől jobbra és balra 15 kérges szilfa keretbe foglalt táblán az uradalomban előjövő fák és nevezetesebb cserjék 1—3 éves csemetái voltak bemutatva. E gyűjteménynek célja az volt, hogy a csemetékertekben rendszeresen természetelt és az erdőben természetes úton keletkezett csemeték gyökér és törzsképződése között a különbséget összehasonlítás útján szemlélhetővé tegye. Az idő rövidsége folytán, mely az előkészületre rendelkezésre állott, nem sikerült ugyan teljes gyűjteményt összeállítani, de az érdeklődésből következőleg, így is hasznosnak és tanulságosnak bizonyult.

Az apátfalvai erdőgondnokság füztelepén előjövő nemes füzfajokból összesen 16 darab 20 *cm* vastag vessző-kévével állított ki a főerdőhivatal, részint hántott, részint hántatlan állapotban. E különböző hosszúságu, egyenletesen vastag s hántott állapotban szép fehérszínű füzvesszők, melyek mindenféle fonott áru készítésére alkalmasak, általános figyelemben részesültek.

A lippai főerdőhivatal ezen kiállítását végül különböző méretű tölgyfa dongák, küllők, keréktalpak, szekér és oldalrudak, valamint bükk- és tölgyfazindely (dránicza) egészítették ki.

A pavillon jobb oldali fülkéjében a lugosi erdőigazgatóság és orsovai erdőhivatal tárgyai voltak elhelyezve.

E két erdőhatóság nagyobb mennyiségű tölgy-, kőris-, juhar-, szil-, lucz-, jegenye- és fekete fenyő fűrészárut állított ki. A kiválóan szép, nagyméretű és tiszta anyag, mely ezen gyűjteményekben látható volt, méltán keltett feltűnést s mondhatni, a kiállítás egyik legértékesebb csoportját képezte; különösen lekötötték a figyelmet a bükk-, kőris-, juhar és fenyő borító deszkák, melyek a legkényesebb igényeknek is megfelelnek. Nem csoda, ha az iparosok nagy érdeklődéssel szemlélték e csoportot s élénken tudakozódtak az anyag származási helye és ára után.

Továbbá ki voltak még állítva $2\frac{1}{5}$ — $4\frac{1}{4}$ m hosszú vasuti tölgytalpfák, valamint fekete fenyőből készített vízvezetéki csövek, a csövek összeköttetésére szolgáló tokoeskákkal együtt. Különösen érdekes volt a Herkules fürdőben alkalmazott régi vízvezetéki csőnek 40 cm hosszú darabja, melyben a hosszas használat alatt mintegy 2—4 cm vastagságú kénlerakódás képződött. A kötegekben kiállított hornyolt fenyőzsindely s a nagyobb mennyiségű egészséges, jó anyagból készült bükkfa donga szintén tetszetős részét képezték ennek a csoportnak.

Végre be voltak még mutatva mintakorongok török mogyorófából és fekete fenyőből, melyek főleg azért érdekeltek figyelmet, mert az illető fák, melyekből vágattak, vén koruk daczára is teljesen egészségesek voltak; ugyanis a fekete fenyő legalsó korongján 236, a török mogyorófáén pedig 237 évgyűrű volt olvasható s az összes korongokon a beteges állapotnak legkisebb jele sem volt észlelhető.

Ugyancsak e fülkében volt látható az arad-csanádi egyesült vasutttársaság kiállítása, mely legnagyobbbrészt telített faanyagokat mutatott be különböző választékokban a vasutttársaságnak Gurahoncz községben levő telítő telepéről. Ez a telep ezelőtt 3 évvel építettett abból a czélből, hogy a vidék nagy kiterjedésü bükköseinek értékesítése lehetőleg elősegíttessék. E végből a telep úgy van berendezve, hogy bükkfából előállitható mindennemű választékok telithetők. Telítő anyag gyanánt a zinkchlorid használtatik.

A kiállított tárgyak között látni lehetett telített bükkfalpfákat, különböző méretű gyertyánt, bükk-, szilfa- és juhar deszkákat, telített parkettát, széklábakat, szőlőkarókat, zsindelet és egyéb asztalos czélokra alkalmas műfát. Igen szépek voltak közöttük a telített bükkfából előállított természetű diófa utánzatok, az egészen sárgászöld színű és részint barna telített szil-, gyertyán és juhar deszkák.

Ugyanitt volt látható egy egész gyűjtemény fűz vessző a következő fajokból: rekettye fűz (*salix genista*), aranyfűz (*s. aurea*), kötő-fűz (*s. vitellina*), kender-fűz (*s. cannabina*) kaspai fűz (*s. caspica*) és rozmarin vagy bokros fűz (*s. rosmarinifolia*).

A pavillon baloldali fülkéjében Hunyad vármegye kollektív kiállítása foglalt helyet, melyet Baresay Kálmán Hunyad vármegye alispánja és Bornemissza Tivadar báró rendeztek odaadó fáradsággal és nagy sikerrel. Fel volt itt tüntetve Hunyadmegye egész faipara abban az állapotban, amint az a vármegyében tényleg létezik; egyebek közt különösen a hegyvidék szegény népének munkája a fa feldolgozása körül, mely igen változatos.

Legtöbb figyelmet érdemelt ebben a csoportban az egyik rendezőnek báró Bornemissza Tivadarnak kiállítása, ki maros-illyei birtokáról különféle tölgyfandongákat és padlókat,

küllöt, keréktalpat, cserkérget, faszenet, szép hántott fűz-
vesszót és kosarakban 1—5 éves fekete fenyő csemetéket
állított ki.

A hátszegi, szászvárosi, maros-illyei, vajda-hunyadi és
boiczai főerdések kerületeik szegényebb néposztályának
házi eszközeit és szerszámaikat állították ki; így jármokat,
különböző nagyságu tekenőket, gereblyéket, villákat, szóró
lapátokat, vadászkanalakat, sótartókat, sulykolókat, különböző
nagyságu tálakat, tányérokat, kanalakat, orsókat, pipaszára-
kat, seprüket, kasza- és fejszenyeleket stb.

Gróf Thoroczky Miklós Kernyesdről fenyő fűrészárut
állított ki különböző választékokban, szép- és egészséges
anyagból.

Kendefy Samu és társa Petrozsényből szintén külön-
böző választéku fenyő fűrészárut, s ezenkívül fűrészelt
fenyőzsindelet, két darab luczfenyő tönköt s nagyobb mennyi-
ségű gyufahuzalt állítottak ki. Ezekhez csatlakozott az
iszkrönyi fűrészgyár különböző méretű fenyődeszkáival és
léceivel.

A Manheim és Blum czég Déváról több zacskóban
különböző minőségű cserkérget mutatott be.

Ugyancsak a hunyadmegyei kiállításban volt látható egy
patakmalomnak fából készült mintája, melynek szerkezete a
nálunk használatban levő malmok szerkezetétől abban külön-
bözik, hogy gerendéje függélyesen s ezen a vízi kerék
vizszintesen van alkalmazva. A vízi kerék t. i. félteknő,
illetőleg hosszas kanál alakú lapátokkal bir s ezekbe esik
a csatornából a víz, a mely a kereket forgásba hozza. Az
ilyen szerkezetű patakmalomok — tudomásom szerint — leg-
inkább Boszniában vannak alkalmazásban s valószínűleg
azok mintájára készültek az Erdélyben található is.

A negyedik fülkében a herczeg Sulkovszky-féle pankotai

uradalomhoz tartozó kiszindiai, barakony-apáti és aranyági erdőségek termékeinek gazdag gyűjteménye volt elhelyezve, de csak részben, mert a hercegi kiállítás nagyobb tárgyai, a tölgy és bükkfatönkök és a nagyobb méretű félgyártmányok a pavillonon kívül voltak csinosan összeállítva. A különböző koru és nemű fákból kivágott és kúpalakulag egymásra rakott korongokból és a hatalmas tölgy- és bükkfatönkökből, valamint a bemutatott többi faanyagokból is következtetni lehetett, hogy a pankotai uradalomhoz tartozó erdőségekben mily szép és értékes fakészletek állanak rendelkezésre.

E kiállítás többi részleteit hársfadeszkák, különböző méretű tölgyfa dongák, szőlőkarók, vasuti talpfák, somfabotok, ökörjármok, nyírfa szekérrudak, tölgyoldalfák, hárs-, nyár- és bükkfa tekenők különböző nagyságban, marhaitató és sertésváluk, dohányhorgok és málomfogrudak képezték.

Székely Mihály m. kir. főerdőmester igen szép szagos meggyfa pipaszárazakat állított ki, melyeket maga termelt.

A többi kisebb kiállítók közül megemlítjük Reinninger H. S. aradi fakereskedőt válogatott fenyőzsindelyeivel; azután Jozska Florián és Bászler Károly lippai lakókat, kik a kincstári erdőkben termelt tölgyfadongáikat, vasuti talpfáikat és kerítés oszlopaikat állították ki.

Mairovicz Mór radnai lakós tölgydongái, tölgy és bükkfazsindelyei, küllői, keréktalpai, oldal- és szekérrudjai szintén a kincstári erdőkből kerültek ki.

Seidner Bernát berzovai lakós berzovai lóvonatu erdei pályájának 2.6 m hosszú mintáját állította ki vasból, teljesen felszerelve kocsikkal, váltókkal stb. Ez a minta a III-ik csoportnak egyik legérdekesebb tárgya volt. Ugyancsak Seidner bükk és cserhasábtüzifát és mészkövet is állított ki, melyek szintén a kincstári erdőkből származtak.

Singer aradi fakereskedő igen szép fűrészárut, Schwab Károly és Perlfaster H. és fia Karánsebesről pedig több köteg talpkérget s nagyobb mennyiségű czipőszegget állítottak ki.

Az erdészeti pavillonon kívül foglalt helyet a „Walder és fia első szászrégeni tutajkereskedő társulat Aradon“ czimű czég csinosan összeállított kiállítása, melyben mindenféle méretű és választéku fűrészáru mellett fenyőtönkök, fenyőzsindely és fűrészpengék voltak láthatók.

A petrozsényi és iszkronyi fűrészgyárak terményeinek Kohn Jakab aradi fakereskedő külön kis pavillont állított. Tárgyai közül kiváló figyelmet érdemeltek a szép diófa deszkák.

Igen értékes volt a Vuk M. és fiai budapesti czég tölgy kádárfa és donga kiállítása is, mely szintén a szabadban foglalt helyet.

Ezek voltak a kiállítás említésre méltó részletei, melyekhez járultak még a vadászat köréből a sok kitömött állat és agancs, melyek a pavillon belső díszítésére igen ügyesen használtattak fel.

Az Angol királyság kopár és terméketlen területeinek befásítása.

Közlő: Dr. Mágócsi Dietz Sándor.

Az angolországi kopár területek beerdősítésénél — a „Forestry“ szerint — William Mac Intosh igen lényegesnek tartja a befásításnál szóba jöhető fafajok gondos kiválasztását. A mocsaras talajokon e mellett az ültetést megelőző évben a talaj kiszáritását tartja szükségesnek, nehogy a csemeték álló vízbe kerüljenek. A talaj ezután pontosan megvizsgálandó, hogy